

OEFENING 8:

FORMULEREN VAN HANDELINGSBEGINSELEN

Situering	<p>Ook al worden we opgeleid tot leraren die steeds competent en professioneel moeten kunnen handelen, toch is de situatie op school en in de klas soms weerbarstiger dan we denken. Vaak komen we in problematische situaties terecht waarin de aangeleerde methoden en interventies, alsook het handelingsplan ons niet verder helpen. Op die momenten worden we aangesproken op <i>wie we zijn</i> en niet op wat we kennen en kunnen. Het is op grond van onze levenshouding en onze eigen manier van in het de wereld staan dat we dan een antwoord pogen te geven op die situatie. Handelen en denken worden hier hetzelfde: het is de situatie die ons uitdaagt om op een gepaste en verantwoorde manier te handelen. In deze oefening willen we zoeken naar een aantal handelingsbeginselen van waaruit we gepast en vooral juist kunnen handelen (niet goed of voldoende maar juist). Deze handelingsbeginselen zijn geen (theoretische) voorschriften die we kunnen toepassen in de praktijk, noch gaat het om geboden of verboden waaraan men zich dient te houden om een moreel mens te zijn.</p> <p>Zo schrijft Marcus Aurelius in zijn boek <i>Overpeinzingen</i>: <i>“Ontdoe je van alles behalve van deze enkele waarheden: we kunnen alleen maar in dit huidige moment leven, in dit kortstondige nu; de rest van ons leven is dood en begraven of in zekerheid gehuld. Het leven dat we leiden is kort, en klein is onze plek op aarde.”</i> (Aurelius, 2009, p. 25) of verder <i>“Als je jezelf wilt opvrolijken, denk dan aan de goede eigenschappen van mensen uit je omgeving. Bijvoorbeeld de energie van de één, de bescheidenheid van de ander, de vrijgevigheid van weer een ander, enzovoort. Niets schenkt ons immers zoveel vreugde als de vele voorbeelden van deugdzaamheid bij de mensen om ons heen. Zorg dat je die dus altijd bij de hand hebt.”</i> (Aurelius, 2009, p. 95)</p> <p>Kortom, het gaat niet om een zich onderwerpen aan (universele) voorschriften of om het volgen van een plan om op redelijke en gearchuteerde manier te handelen maar om <i>principia</i> of beginselen die ons <i>styleren</i> en vormen in het aandachtig zijn voor wat zich aandient. Het gaat hier om een deugdame praxis die in plaats van het overdragen van waarden gericht is op het naleven en vormgeven aan de waarden (‘waarheid’). Men zou kunnen zeggen, een gewoontevorming of het ontwikkelen van een manier van doen of <i>habitus</i>.</p>
Doelstelling(en)	<ul style="list-style-type: none">• Je leert aandachtig zijn voor bepaalde trekken van het leerkracht-zijn die uitgaan van een goede houding of goedheid.• Je kan voor jezelf een aantal <i>principia</i> of handelingsbeginselen formuleren die je vormen en styleren als leerkracht.

Opdracht en instructies	<p><i>Opdracht</i></p> <p>De woorden in het glossarium kan je beoefenen. Elk glos impliceert in zekere zin een handelingsbeginsel. Neem nu bijvoorbeeld het woord ‘generositeit’. “Wees genereus. Offer je leven niet op ten spijt van andere zaken want dan word je hartvochtig. Laat je ook niet uitbuiten of misbruiken want dan wakker je enkel gevoelens van wraak aan. Als je iets doet voor je leerlingen, doe het dan genereus, geef je helemaal ten harte en belangeloos als het neerkomt een kind de wereld te openen, het te leren lezen, rekenen en schrijven.”</p> <p><i>Instructies</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Kies één woord uit het glossarium dat je aanspreekt. ○ Schrijf voor dit woord een regel waaraan je jezelf wilt herinneren en in wilt oefenen. Begin je zinnen met een werkwoord zoals ‘wees’, ‘handel’, ‘herinner’, ...
Evaluatie	<ul style="list-style-type: none"> • De handelingsregel zet aan tot handelen. • De regel impliceert geen dwang noch een verwijtende toon. Dus niet: “Als je niet vriendelijk bent, dan heb je het aan jezelf.” • Formuleer geen verboden. Dus niet: ‘Ga nooit vooraan in de klas staan.’ Of ‘Ga nooit vertrouwelijk om met leerlingen.’ • De regel vertolkt niet iets dat je al kan of (nog) niet kan; het betreft ook geen kennis of vaardigheid maar wijst op een houding die je steeds opnieuw kan innemen of weigeren. Dus niet: ‘Ik ben genereus en vind dat alle leerkachten dat moeten zijn.’
Uitbreiding	<p>Men kan deze oefening enkele keren herhalen, eventueel hernemen na elke stageles, zodat men op het einde van een jaar of opleiding een compendium heeft van een aantal handelingsbeginselen of <i>principia</i> heeft waarmee men zichzelf stileert of vorm geeft in het leerkracht-zijn.</p>
Oefenmateriaal	<ul style="list-style-type: none"> • Aantekeningenboek • Schrijfgerief